

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

Кафедра фізіатрії і пульмонології

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДЛЯ СЕМІНАРСЬКОЇ РОБОТИ АСПРАНТІВ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ:

СТАНДАРТИ ДІАГНОСТИКИ ТУБЕРКУЛЬОЗУ В УМОВАХ ЕПІДЕМІЇ

Львів 2020

Методичні вказівки для практичної роботи аспірантів при підготовці до практичних занять з дисципліни за вибором «Стандарти діагностики туберкульозу в умовах епідемії» для підготовки докторів філософії за спеціальністю «Медицина», спеціалізацією «Фтизіатрія» складені:

Костик О. П., завідувач кафедри фтизіатрії і пульмонології Львівського національного
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук,
професор

Сахелашвілі М. І., професор кафедри фтизіатрії і пульмонології Львівського національного
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук,
професор

Чуловська У. Б., доцент кафедри фтизіатрії і пульмонології Львівського національного
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних
наук, доцент

Піскур З. І., асистент кафедри фтизіатрії і пульмонології Львівського національного
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних
наук

Рецензент:

Радченко О. М., професор кафедри внутрішньої медицини № 2 Львівського національного
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук,
професор

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стандарти діагностики туберкульозу в сучасних умовах епідемії, рентгенологічні синдроми, диференційна діагностика генезу синдрому інфільтрації, дисемінації, перебіг туберкульозу на фоні супутніх захворювань, сучасні стандарти діагностики та лікування.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни "Стандарти діагностики туберкульозу в умовах епідемії" є формування теоретичних знань та поглиблення комплексу вмінь, навичок та інших компетенцій, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних завдань з цієї дисципліни, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, що вирішує актуальне наукове завдання у фізіатрії, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Основним завданням вивчення дисципліни "Стандарти діагностики туберкульозу в умовах епідемії" є вивчення проблем визначати нові наукові напрямки, теоретичні та практичні проблеми фізіатрії в сучасних умовах; вільно володіти сучасними методами з досліджуваного наукового напрямку; використовувати новітні методи діагностики та лікування; вивчити особливості патофізіології та патоморфології туберкульозу; вільно аналізувати результати дослідження системи зовнішнього дихання та її функції та ендоскопічні методи дослідження; вільно аналізувати рентгенсеміотику деструктивних форм туберкульозу легень.

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен:

— **знати:** анатомічно-функціональні особливості органів дихання людини, дослідження функції системи зовнішнього дихання, основні синдроми у фізіатрії, такі як синдром інфільтрації, синдром дисемінації, клініко-рентгенологічні особливості первинного та вторинного туберкульозу, особливості перебігу туберкульозу на фоні цукрового діабету, ВІЛ-інфекції та СНІДу, рентгенсеміотику деструктивних форм туберкульозу, сучасні стандарти діагностики туберкульозу, перелік мікробіологічних досліджень з діагностики туберкульозу, показання до госпіталізації пацієнтів із захворюванням на туберкульоз, визначення контактів з хворими на туберкульоз, знати сучасні стандарти лікування туберкульозу згідно нового наказу МОЗ України № 530 від 25.02.2020 р., протипоказання до стандартного короткострокового режиму лікування, групи препаратів, рекомендованих до застосування у індивідуалізованих довгострокових схемах лікування МЛС-ТБ, дозування препаратів для лікування у дорослих та дітей з врахуванням діапазону маси тіла.

— **вміти:** збирати медичну інформацію про стан пацієнта; виділяти вперше виявлений новий або повторний випадок туберкульозу у людини будь-якого віку в конкретному місці його перебування або інших порівнянних умовах, де існує ризик зараження інших людей, розслідувати індексний випадок, інтепретувати туберкулінову шкірну пробу, здійснювати обстеження, спостереження та лікування хворих та усіх контактних осіб, які були в осередковому або близькому контакті з хворими на активний туберкульоз та туберкульоз з бактеріовиділенням відповідно до клінічних настанов, обстежувати хворих на легеневий або позалегеновий туберкульоз із застосуванням загально-клінічних, мікробіологічних, радіологічних методів згідно з критеріями стандарту діагностики туберкульозу, проведення хірургічної біопсії (з місць ураження) з отриманням матеріалу для подальшого мікробіологічного та морфологічного дослідження, призначити відповідний режим лікування керуючись результатами отриманих досліджень, оцінювати та сприяти прихильності пацієнта до лікування, використовуючи пацієнт-орієнтований підхід у співпраці з членами сім'ї, представниками громад, соціальних служб, проводити активний моніторинг побічних реакцій на препарати, контролювати результати лікування.

ЗМІСТ

Теми семінарських (очна денна, очна вечірня форми навчання)

№	Назва теми	Години
1	2	3
1.	Основні принципи та стандарти діагностики туберкульозу	2
2.	Патогенез і патоморфологія туберкульозу легень в сучасних умовах	2
3.	Посиндромна диференційна діагностика легеневої патології	2
4.	Невідкладні стани при туберкульозі	2
Разом:		8 год

Теми семінарських (заочна форма навчання)

№	Тема	Години
1.	Посиндромна диференційна діагностика легеневої патології у фізичній терапії.	2
2.	Діагностика позалегенових форм туберкульозу	2
Разом		4

ТЕМА 1. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА СТАНДАРТИ ДІАГНОСТИКИ ТУБЕРКУЛЬОЗУ

(очна денна, очна вечірня форми навчання)

Мета і завдання

1. Удосконалити знання аспірантів щодо основних принципів та стандартів діагностики туберкульозу згідно наказу МОЗ України № 530 від 25.02.2020 р.
2. Перелік симптомів та проявів захворювання, за наявності яких пацієнту проводять обстеження на туберкульоз і вирішують питання про госпіталізацію або амбулаторне лікування.
3. Знати фактори ризику захворювання на туберкульоз, основні симптоми та прояви захворювання.

Місце заняття

Навчальна кімната, клінічні відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, результати клінічних обстежень.

Навчальні питання:

1. За яких симптомів та захворювань проводять обстеження на туберкульоз.
2. Біологічні зразки пацієнтів з підозрою на туберкульоз.
3. Методи дослідження харкотиння хворих з підозрою на туберкульоз.
4. Методи рентгенографії органів грудної клітки для підтвердження діагнозу туберкульозу.
5. Шкірна туберкулінова проба для підтвердження захворювання на туберкульоз.
6. Гістологічне дослідження біологічних зразків отриманих в результаті біопсії.
7. Клінічні обстеження необхідні для підтвердження ймовірного захворювання на туберкульоз.
8. Обстеження на туберкульоз ВІЛ-позитивних пацієнтів.
9. Методи обстеження пацієнтів з підозрою на позалегеновий туберкульоз.

Література:

1. Наказ МОЗ України № 530 від 25.02.2020 р. "Про затвердження стандартів охорони здоров'я при туберкульозі", Київ, 2020. - 49 с.
2. Мельник В. П., Ільницький І. Г. Фтизіатрія – Київ-Львів, 2008.- 302 с.
3. Пульмонология в вопросах и ответах: Справочник для врача – Киев-2010.-282с.
4. Фещенко Ю. І., Мельник В. М. Сучасні методи діагностики, лікування і профілактики туберкульозу. - К.: Здоров'я, 2002. - 904 с.

5. Феценко Ю. І., Мельник В. М., Ільницький І. Г. Основи клінічної фтизіатрії – Київ-Львів, 2007- 2-х томах,- 1174 с.
6. Феценко Ю. І. і співат. Пульмонологія і фтизіатрія. - Київ-Львів, 2009- 1335 с.

ТЕМА 2. ПАТОГЕНЕЗ І ПАТОМОРФОЛОГІЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ ЛЕГЕНЬ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

(очна денна, очна вечірня форми навчання)

Мета і завдання

1. Удосконалити знання аспірантів щодо патогенезу, морфологічних змін при туберкульозі, специфічних і пара специфічних тканинних змін. Поняття про ексудацію та проліферацію. Головні фази туберкульозного процесу.
2. Удосконалити знання аспірантів щодо патоморфозу – стійких, кількісних та якісних змін клініко-анатомічних проявів захворювання у зв'язку з біологічними, медичними та соціальними факторами.
3. Поняття про хіміорезистентний туберкульоз, агресивні штами МБТ. Епідемія ко-інфекції туберкульоз/ВІЛ.

Місце заняття

Навчальна кімната, клінічні відділення, відділення патологічної анатомії.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, результати інструментальних методів дослідження.

Навчальні питання

1. Специфічні та параспецифічні тканинні зміни патологоанатомічної картини при туберкульозі.
2. Сучасне поняття про патоморфоз туберкульозу. Біологічні, медичні та соціальні фактори впливу.
3. Поняття про альтерацію, ексудацію, проліферацію, туберкульозний горбик, фази розвитку туберкульозного процесу.
4. Первинний та вторинний туберкульоз.
5. Поняття про медикаментозну резистентність МБТ.
6. Особливості туберкульозу асоційованого з ВІЛ-інфекцією.
7. Атипові прояви туберкульозу.
8. Туберкульоз на тлі супутніх захворювань (цукровий діабет, ХОЗЛ, рак і т.п.).

Практичні навички

1. Вміти інтерпретувати рентгенологічні та лабораторні результати обстеження хворих з патоморфологічними змінами перебігу туберкульозного процесу.
2. Вміти розпізнати атипові прояви туберкульозу.
3. Диференційна діагностика та лікування туберкульозу на тлі супутніх захворювань та ТБ асоційованого з ВІЛ-інфекцією.

Самостійна робота

Вивчення рекомендованої літератури.

Література:

1. Наказ МОЗ України № 530 від 25.02.2020 р. "Про затвердження стандартів охорони здоров'я при туберкульозі", Київ, 2020.- 49 с.
2. Мельник В. П., Ільницький І. Г. Фтизіатрія – Київ-Львів, 2008.- 302 с.
3. Пульмонологія в вопросах и ответах: Справочник для врача – Киев-2010.-282с.
4. Феценко Ю. І., Мельник В. М. Сучасні методи діагностики, лікування і профілактики туберкульозу. - К.: Здоров'я, 2002. - 904 с.
5. Феценко Ю. І., Мельник В. М., Ільницький І. Г. Основи клінічної фтизіатрії – Київ-Львів, 2007- 2-х томах,- 1174 с.
6. Феценко Ю. І. і співат. Пульмонологія і фтизіатрія.- Київ-Львів, 2009- 1335 с.

ТЕМА 3. ПОСИНДРОМНА ДИФЕРЕНЦІЙНА ДІАГНОСТИКА ЛЕГЕНЕВОЇ ПАТОЛОГІЇ

(очна денна, очна вечірня форми навчання)

Мета і завдання

1. Удосконалити знання аспірантів щодо симптомів і синдромів, які зустрічаються у пульмонології та фізіатрії.
2. Вміти інтерпретувати результати обстеження.

Місце заняття

Навчальна кімната, клінічні відділення, рентгенкабінет, кабінет функціональної діагностики.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, результати клінічних інструментальних методів обстежень, рентгенограми, томограми, комп'ютерні томограми.

Навчальні питання

1. Ознаки проявів вроджених та набутих захворювань респіраторної системи.
2. Апноє, Аерси-синдром. Акроціаноз. Синдром Алібера-Базена. Асфіксія або ядуха. Ателектаз легень.
3. Бронхообструктивний синдром. Гіпоксія. Гіперпноє. Легеня "фермера". Легеневоміюкардальний синдром.
4. Пневмоторакс. Синдром гіпервентиляції легень. Синдром рідини у плевральній порожнині. Синдром плевральних шварт. Синдром повітря в порожнині плеври.
5. Синдром обтураційного ателектазу. Синдром компресійного ателектазу. Синдром Хамена-Річа.

Практичні навички

1. Знати клініко-рентгенологічні особливості синдрому округлих тіней в легенях.
2. Знати рентгенсеміотику деструктивних форм туберкульозу.
3. Сучасні стандарти діагностики туберкульозу.

Самостійна робота

Вивчення рекомендованої літератури.

Література:

1. Мельник В. П., Ільницький І. Г. Фізіатрія – Київ-Львів, 2008.- 302 с.
2. Пульмонологія в вопросах и ответах :Справочник для врача –Київ-2010.-282с.
3. Феценко Ю. І., Мельник В. М. Сучасні методи діагностики, лікування і профілактики туберкульозу. - К.: Здоров'я, 2002. - 904 с.
4. Феценко Ю. І., Мельник В. М., Ільницький І. Г. Основи клінічної фізіатрії – Київ-Львів, 2007- 2-х томах,- 1174 с.
5. Феценко Ю. І. і співат. Пульмонологія і фізіатрія.- Київ-Львів, 2009- 1335 с.

ТЕМА 4. НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ ПРИ ТУБЕРКУЛЬОЗІ.

(очна денна, очна вечірня форми навчання)

Мета і завдання

1. Удосконалити знання аспірантів щодо клінічних проявів дихальної недостатності, серцевої недостатності, кровохаркання, легеневої кровотечі, спонтанного пневмотораксу, ателектазу, амілоїдозу внутрішніх органів, бронхіальних та тора кальних нориць.
2. Вміти інтерпретувати результати обстеження та надати невідкладну медичну допомогу.

Місце заняття

Навчальна кімната, клінічні відділення, рентгенкабінет та відділення функціональної діагностики.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, результати клінічних обстежень, рентгенограми, томограми, комп'ютерні томограми.

Навчальні питання:

1. Патоморфоз туберкульозу.
2. Методи рентгенологічного обстеження хворих на туберкульоз органів дихання.
3. Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз легень.
4. Стандартні режими хіміотерапії.
5. Категорії лікування хворих на туберкульоз легень.
6. Критерії вилікування хворих на туберкульоз. Вилікування туберкульозу.
7. Залишкові зміни та їх значення для виникнення рецидиву туберкульозу.
8. Фіброзно-кавернозний туберкульоз легень. Причини виникнення, патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.
9. Ускладнення туберкульозу: кровохаркання, легенева кровотеча. Патогенез, діагностика, лікування, невідкладна допомога. Ускладнення туберкульозу: спонтанний пневмоторакс. Причини виникнення, клініка, діагностика, невідкладна допомога.
10. Хронічне легеневе серце. Патогенез, клініка, діагностика, лікування. Ускладнення туберкульозу: амілоїдоз внутрішніх органів у хворих на туберкульоз легень. Причини виникнення, клініка, діагностика, лікування.
11. Туберкульозний плеврит (в тому числі емпієма). Патогенез, клініка, діагностика, лікування, наслідки.

Література:

1. Мельник В. П., Ільницький І. Г. Фтизіатрія – Київ-Львів, 2008.- 302 с.
2. Пульмонологія в вопросах и ответах :Справочник для врача –Київ-2010.-282с.
3. Феценко Ю. І., Мельник В. М. Сучасні методи діагностики, лікування і профілактики туберкульозу. - К.: Здоров'я, 2002. - 904 с.
4. Феценко Ю. І., Мельник В. М., Ільницький І. Г. Основи клінічної фтизіатрії – Київ-Львів, 2007- 2-х томах,- 1174 с.
5. Феценко Ю. І. і співавт. Пульмонологія і фтизіатрія.- Київ-Львів, 2009- 1335 с.

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

ТЕМА 1. ПОСИНДРОМНА ДИФЕРЕНЦІЙНА ДІАГНОСТИКА ЛЕГЕНЕВОЇ ПАТОЛОГІЇ У ФТИЗІАТРІЇ.

(заочна форма навчання)

Мета і завдання

1. Удосконалити знання аспірантів щодо симптомів і синдромів, які зустрічаються при туберкульозі.
2. Вміти інтерпретувати результати обстеження.

Місце заняття

Навчальна кімната, клінічні відділення, рентгенкабінет, кабінет функціональної діагностики.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, результати клінічних інструментальних методів обстежень, рентгенограми, томограми, комп'ютерні томограми.

Навчальні питання

1. Синдром вогнищового ураження.
2. Синдром дисемінованого тінеутворення.
3. Синдром округлої тіні.
4. Синдром поширеного затінення.
5. Синдром округлого просвітлення.
6. Синдром неінкапсульованого просвітлення.
7. Синдром патологічно зміненого легеневого малюнка.
8. Синдром патологічно зміненого кореня легені.

Практичні навички

1. Знати клініко-рентгенологічні особливості синдромів у фтизіатрії.
2. Знати рентгенсеміотику деструктивних форм туберкульозу.
3. Сучасні стандарти діагностики туберкульозу.

Самостійна робота

Вивчення рекомендованої літератури.

Література:

1. Мельник В. П., Ільницький І. Г. Фтизіатрія – Київ-Львів, 2008.- 302 с.
2. Пульмонологія в вопросах и ответах :Справочник для врача – Киев-2010.-282с.
3. Фещенко Ю. І., Мельник В. М. Сучасні методи діагностики, лікування і профілактики туберкульозу. - К.: Здоров'я, 2002. - 904 с.
4. Фещенко Ю. І., Мельник В. М., Ільницький І. Г. Основи клінічної фтизіатрії – Київ-Львів, 2007- 2-х томах,- 1174 с.
5. Фещенко Ю. І. і співат. Пульмонологія і фтизіатрія.- Київ-Львів, 2009- 1335 с.

ТЕМА 2. ДІАГНОСТИКА ПОЗАЛЕГЕНЕВИХ ФОРМ ТУБЕРКУЛЬОЗУ

(заочна форма навчання)

Мета і завдання

1. Удосконалити знання аспірантів щодо переліку симптомів та поза легеневих форм туберкульозу (туберкульозу плеври, кісток та суглобів, сечостатевої системи, периферійних лімфатичних вузлів, кишківника, очеревини, шкіри та підшкірної клітковини інших органів та систем).
2. Знати фактори ризику захворювання на туберкульоз.

Місце заняття

Навчальна кімната, клінічні відділення.

Час – 2 години

Матеріальне забезпечення

Мультимедійна презентація, результати клінічних обстежень.

Навчальні питання:

1. За яких симптомів та захворювань проводять обстеження на позалегеновий туберкульоз.
2. Біологічні зразки пацієнтів з підозрою на позалегеновий туберкульоз.
3. Біологічні зразки пацієнтів з підозрою на позалегеновий туберкульоз.
4. Методи рентгенографії для підтвердження діагнозу позалегенового туберкульозу.
5. Шкірна туберкулінова проба для підтвердження захворювання на туберкульоз.
6. Гістологічне дослідження біологічних зразків отриманих в результаті біопсії для підтвердження позалегенового туберкульозу.
7. Проба Коха.
8. Методи обстеження пацієнтів з підозрою на позалегеновий туберкульоз.

Література:

1. Наказ МОЗ України № 530 від 25.02.2020 р. "Про затвердження стандартів охорони здоров'я при туберкульозі", Київ, 2020.- 49 с.
2. Мельник В. П., Ільницький І. Г. Фтизіатрія – Київ-Львів, 2008.- 302 с.
3. Пульмонологія в вопросах и ответах: Справочник для врача – Киев-2010.-282с.
4. Фещенко Ю. І., Мельник В. М. Сучасні методи діагностики, лікування і профілактики туберкульозу. - К.: Здоров'я, 2002. - 904 с.
5. Фещенко Ю. І., Мельник В. М., Ільницький І. Г. Основи клінічної фтизіатрії – Київ-Львів, 2007- 2-х томах,- 1174 с.
6. Фещенко Ю. І. і співат. Пульмонологія і фтизіатрія. - Київ-Львів, 2009- 1335 с.